

Форма № 09/18

Затверджена рішенням вченої ради ІДГУ
від 30.08.2018 р., протокол № 1

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ І ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Навчально-методичною радою ІДГУ

Протокол № 4 від 15.01 2019 р.

Голова НМР Н. М. Кольцун

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Інтегрований курс «Громадянська освіта та
методика його навчання»**
(назва навчальної дисципліни)

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
(цифра і назва галузі знань)

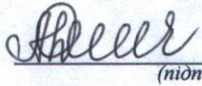
спеціальність 014 Середня освіта
(код і назва спеціальності)

освітня програма Середня освіта: історія, основи правознавства та економіки

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми

 А.В. Діканова
(підпис, ініціали, прізвище)

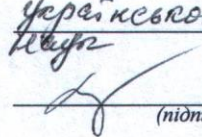
РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою української і всесвітньої історії та культури
протокол № 8 від 10.01.19.

Завідувач кафедри
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова науково-методичної ради факультету

Української філології та соціальних наук
 Т.Б. Юрків
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробники програми:

Метіль Анастасія Сергіївна, кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри української і всесвітньої історії та культури.

Рецензенти програми:

Плахіна Ірина Вікторівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри української і всесвітньої історії та культури.

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів:3	<i>Лекції:</i>	
	20	6
Модуль:1	<i>Практичні заняття:</i>	
Загальна кількість годин:90		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом:4	<i>Лабораторні заняття:</i>	
Семестр:7,8	<i>Семінарські заняття:</i>	
	16	4
Тижневе навантаження (год.):	<i>Консультації:</i>	
- аудиторне:2		
- самостійна робота:3	<i>Індивідуальні заняття:</i>	
Форма підсумкового контролю:залік		
Мова навчання: українська	<i>Самостійна робота:</i>	
	54	80

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Інтегрований курс «Громадянська освіта та методика його навчання» є структура та механізми функціонування громадянського суспільства, зокрема діяльність у його рамках громадських рухів легально-конструктивного спрямування, а також характер взаємозв'язків, каналів і способів впливу громадянського суспільства на державу.

Метою дисципліни є формування у студентів розгорнутого уявлення про громадянське суспільство та його інститути, структуру, функції, ознайомлення з основними теоретико-методологічними підходами до аналізу громадянського суспільства та аналіз основних моделей громадянського суспільства, а також ролі у його функціонуванні громадських рухів легально-конструктивного спрямування.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Інтегрований курс «Громадянська освіта та методика його навчання» є: надати базові знання про сутність, особливості, проблеми та тенденції розвитку громадянської освіти у світі та в Україні; надати конкретні знання про сучасний стан громадянської освіти в Україні, його структуру, особливості нормативної бази, що регулює діяльність організацій громадянського суспільства; виробити навички користування понятійним апаратом із даного курсу, користуватися літературою та довідковим матеріалом із даної проблематики; сформулювати у студентів первинні практичні навички щодо застосування одержаних теоретичних знань для аналізу поточних змін у розвитку громадянської освіти в Україні.

Передумови для вивчення дисципліни: «Філософія», «Психологія», «Історія України та української культури», «Теорія та історія держави і права», «Соціально-політичні студії».

Міждисциплінарні зв'язки: «Історія України та української культури», «Теорія та історія держави і права», «Соціально-політичні студії», «Основи приватного права», «Основи публічного права», «Історія вчень про державу та право».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі результати навчання.

Знання:

- предмета та характеру професійної діяльності, природи етичних стандартів та здатність діяти на їх основі.

- основ теорії та філософії права, структури правничої професії та її ролі у суспільстві.
- ретроспективи формування правових та державних інститутів.

Уміння:

- Здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, аналізу і синтезу.
- спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, добре володіти правничою термінологією.
- реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.
- застосовувати юридичну аргументацію.
- консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

Комунікація :

- Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.
- Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

Автономність та відповідальність .

- Уміння планувати і організовувати свою професійну діяльність.
- реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- Здатність бути критичним і самокритичним, визнавати та виправляти власні помилки.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)						Кількість годин (заочна форма навчання)							
		Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1	Тема 1. Демократична держава	4	2	2				6	2	1	1				8
2	Тема 2. Громадянське суспільство	4	2	2				6	2	1	1				8
3	Тема 3. Людина і держава	4	2	2				6	1	1					8
4	Тема 4. Права і свободи людини	4	2	2				5	2	1	1				8
5	Тема 5. Соціалізація особистості	4	2	2				5	1	1					9
6	Тема 6. Конституційні правовідносини	2	2					5							8
7	Тема7:Соціокультурна багатоманітність	4	2	2				5							8
8	Тема 8: Україна, Європа, світ	4	2	2				5							9
9	Тема 9: Методика навчання громадянської освіти	6	4	2				7	2	1	1				10
	Проміжний контроль							4							4
	Разом:	36	20	16				54	10	6	4				80

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Демократична держава

Виникнення і зміст демократії. Цінності демократії. Демократичні інститути. Конституція та її призначення. Законодавча, виконавча та судова влада в демократичних країнах. Принципи виборчого права. Етапи виборчого процесу. Роль політичних партій в розвитку демократії. Правовий статус політичних партій в Україні. Діяльність та вплив політичних партій на демократію. Громадські організації: правовий статус, діяльність та вплив на демократію

Тема 2. Громадянське суспільство

Поняття громадянського суспільства. Функції громадянського суспільства. Роль громадян у становленні й функціонуванні громадянського суспільства. Громадянське суспільство та правова держава.

Тема 3. Людина і держава

Взаємовідносини «людина – держава». Верховенство права. Права і свободи людини та відповідальність держави за їх дотримання, гарантування та захист. Позитивні і негативні зобов'язання держави.

Тема 4. Права і свободи людини

Поняття людської гідності. Людська гідність – основа природного права. Рівноправність. Охорона й захист людської гідності. Гуманізм як цілісна системи поглядів на людину.

Природа прав людини. Основоположні права і свободи людини. Покоління прав людини. Класифікація прав людини. Борці за права людини. Майбутнє прав людини.

Поняття прав дитини. Конвенція ООН про права дитини. Захист прав дитини.

Порушення прав людини. Поняття механізмів захисту прав людини. Міжнародні та європейські стандарти захисту прав людини. Національні механізми захисту прав людини, їх класифікація. Правозахисні організації.

Тема 5. Соціалізація особистості

Самореалізація і розвиток. Індивідуальність особистості. Життєві цінності й пріоритети. Активна громадянська позиція. Мобільність і адаптивність людини. Креативність.

Тема 6. Конституційні правовідносини

Загальна характеристика конституційного права. Передумови прийняття і загальна характеристика Конституції України. Основні етапи розвитку української державності. Політико-правове закріплення суверенітету України. Особливості політичного режиму, форми правління та адміністративно-територіального устрою України.

Громадянство України: поняття, підстави набуття і припинення. Поняття і загальна характеристика прав, свобод і обов'язків людини і громадянина. Міжнародні стандарти у сфері прав людини: поняття, акти, що їх визначають. Загальна характеристика прав, свобод і обов'язків громадян України. Гарантії та механізми захисту прав і свобод: поняття і види.

Тема 7 Соціокультурна багатоманітність.

Поняття суспільства. Соціальна структура суспільства. Соціальна згуртованість, солідарність і відповідальність. Соціальні цінності. Гендерна, етнічна, конфесійна різноманітність. Рівність.

Тема 8 Україна, Європа, світ.

Поняття інтеграції та глобалізації. Вплив глобалізаційних процесів на економіку, культуру, довкілля, людину. Глобальні проблеми людства. Витоки та процес європейської інтеграції. Міграційні процеси. Види та форми сучасної міграції.

Поняття міжнародних відносин. Міжнародні відносини України з сусідами. Особливості міжнародного права. Захоплення Криму. Міжнародне гуманітарне право. Урядові і неурядові міжнародні організації. НАТО. Військовий конфлікт в Україні.

Європейське і світове співробітництво. Участь України в ООН, ОБСЄ, Раді Європи, СОТ тощо. Європейська політика сусідства. Східне партнерство. Виклики на шляху європейської інтеграції України. Угода про асоціацію Україна – ЄС.

Тема 9 Методика навчання громадянської освіти.

Завдання та зміст методики навчання громадянської освіти. Ключові теми та поняття ГО. Міжпредметні та міжкурсові зв'язки: завдання, зміст, можливості реалізації.

Форми навчання громадянської освіти. Підходи та принципи навчання ГО: ціннісний, проектний, загальношкільний. Вивчення складних питань ГО.

Методи і технології навчання громадянської освіти.

Класифікація методів навчання, критерії відбору методів навчання. Інтерактивні технології. Проблемне навчання. Техніки критичного мислення. Комп'ютерні технології навчання громадянської освіти.

Навчальні ресурси з ГО: програми, підручники, посібники, документи, інтернет-ресурси; засоби навчання ГО, їх класифікація та критерії відбору.

Позакласна робота з громадянської освіти. Практична участь: учнівські громадські об'єднання; самоврядування; громадський/соціальний учнівський проект; виховні заходи, акції; шкільні медіа.

5.2. Тематика семінарських занять.

1. Демократична держава
2. Громадянське суспільство
3. Людина і держава
4. Права і свободи людини
5. Соціалізація особистості
6. Соціокультурна багатоманітність.
7. Україна, Європа, світ.
8. Методика навчання громадянської освіти

5.3. Організація самостійної роботи студентів.

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин		Форми звітності
		д\ф	з\ф	
	Підготовка до аудиторних занять та усіх видів контролю:	30	37	Опорний конспект лекцій, конспект семінарських занять
	- опрацювання лекційного матеріалу;	11	15	
	- підготовка до семінарських занять;	15	18	
	- підготовка до проміжного контролю.	4	4	
	Виконання індивідуальних завдань:	24	43	Індивідуальне науково-дослідне завдання (тези доповідей, наукова стаття). Термінологічний словник Реферат
	- підготовка індивідуального науково-дослідного завдання (тези доповідей, наукова стаття);	14	17	
	- складання термінологічного словника;	5	10	
	- написання реферату;	5	16	
	Разом	54	80	

Орієнтовний перелік тем для виконання самостійної роботи:

1. Соціалізація особистості.
2. Людська гідність і права людини.
3. Еволюція прав людини.
4. Людина і держава.
5. Поняття прав дитини.
6. Механізми захисту прав людини і прав дитини.
7. Поняття гендерної рівності.

8. Поняття дискримінації.
9. Основні форми та прояви дискримінації.
10. Виникнення і зміст демократії.
11. Принципи виборчого права.
12. Законодавча, виконавча та судова влада в демократичних країнах.
13. Поняття та функції громадянського суспільства.
14. Структура конституційного законодавства. Функції і принципи конституційного права.
15. Права і свободи людини та відповідальність держави за їх дотримання, гарантування та захист.
16. Громадянська участь у житті суспільства.
17. Комунікація, інформація, мас-медіа.
18. Медіа і демократія. Свобода, етика і відповідальність.
19. Критичне сприйняття та протидія маніпуляціям мас-медіа.
20. Міжнародні відносини та міжнародне право.
21. Основні компетентності: знання і їх критичне розуміння, уміння і навички, цінності і ставлення. Формування громадянської компетентності.
22. Методи і технології навчання громадянської освіти.
23. Навчальні ресурси з ГО: програми, підручники, посібники, документи, інтернет-ресурси; засоби навчання го, їх класифікація та критерії відбору.
24. Особливості оцінювання на уроках громадянської освіти, самооцінювання і взаємооцінювання.
25. Учитель громадянської освіти: роль і місце вчителя громадянської освіти у суспільстві. Загально-педагогічні та фахові знання та компетентності учителів. Професійні якості та риси вчителя ГО.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 6.1. *Форми поточного контролю:* семінарські заняття, індивідуальні завдання.
- 6.2. *Форми проміжного контролю:* модульна контрольна робота.
- 6.3. *Форми підсумкового контролю:* залік.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях, результати самостійної роботи з науковою літературою та першоджерелами, а також якість виконання студентом індивідуального завдання у вигляді реферату та його презентації.

Модульна контрольна робота складається з 3 теоретичних питань.

Приклад:

1 варіант

Теоретичні питання:

1. Поняття та функції громадянського суспільства.
2. Поняття прав дитини.
3. Механізми захисту прав людини і прав дитини.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і

	практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Тези доповідей	5
Термінологічний словник	5
Реферат	5
Презентація	5

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Максимальна кількість балів за відповідь на 1 питання складає 15 балів. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки.

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби для демонстрування презентацій (проектор), комп'ютер (ноутбук) для використання нормативної електронної бази.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Основні джерела:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Офіційний вісник України. – 2010. – № 72/1. – Ст. 2598.
2. Закон України «Про громадські об'єднання» // Відомості Верховної Ради України. - 2013. - № 1.
3. Міжнародний пакт про громадянські права: позиція держави та погляд громадянського суспільства [Текст]. - К.: Істина, 2007. - 240 с.
4. Громадянське суспільство України: сучасний стан і перспективи впровадження європейських стандартів взаємодії з державою [Текст]: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції, 12 грудня 2013 р., м. Київ / Упоряд.: В.М. Яблонський, О.А. Корнієвський, П.Ф. Вознюк. — К. : НІСД, 2014. — 192 с.
5. Держава і громадянське суспільство в Україні: пошук концепції співпраці [Текст]: аналітична доповідь / За ред. О.М. Майбороди. — К. : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН Укр., 2013. — 376 с.
6. Держава, влада та громадянське суспільство у документах політичних партій України (кінець 1980-х - перша половина 2011 рр.) [Текст] / Упорядн.: Т.А. Бевз, Д.В. Веденєєв, П.П. Гай-Нижник та ін.; Керівник проекту М.С. Кармазіна. - К.: Ін-т політичних і етнонаціональних дослідж. ім. І.Ф. Кураса, 2011. - 808 с
7. Грик М. А. Щодо співвідношення категорій "громадянське суспільство" та "громадськість" у державному управлінні [Текст] / М. А. Грик // Інвестиції: практика та досвід. - 2010. - № 21. - С. 98- 101.
8. Колодій А. Громадянське суспільство: доктрина та вітчизняна практика [Текст] / А. Колодій // Право України. - 2013. - № 9. - С. 270-288; Колодій А. Громадянське суспільство: ознаки, структурні елементи, співвідношення із державою [Текст] / А. Колодій // Право України. - 2014. - № 4. - С. 9-16.

9. Корнієвський О. А. Громадянське суспільство в Україні: основні етапи інституціоналізації [Текст] / О. А. Корнієвський // Стратегічні пріоритети. — 2012. — № 4 (25). — С. 68-73.
10. Чувардинський О. Громадянське суспільство в Україні: історичні корені [Текст] / О. Чувардинський // Політичний менеджмент. — 2008. — № 1. — С. 158 – 164
11. Ковальчук В. Громадянське суспільство та його правосвідомість як основа формування легітимної влади [Текст] / В. Ковальчук // Право України. — 2014. — № 4. — С. 91-98.
12. Медведчук В. Громадянське суспільство як фундаментальна основа демократичного розвитку України [Текст] / В. Медведчук // Право України. — 2014. — № 4. — С. 26-35.
13. Стеценко С. Громадянське суспільство та соціальна держава: проблеми взаємодії [Текст] / С. Стеценко // Право України. — 2014. — № 4. — С. 71-80.
14. Ярмаш О. Громадянське суспільство і злочинність [Текст] / О. Ярмаш // Право України. — 2014. — № 4. — С. 134-140.
15. Формування громадянського суспільства в Україні: стан, проблеми, перспективи: Зб. наук. праць УАДУ при Президентові України / Кол. авт.; За заг. ред. В.І.Лугового, В.М.Князева. - К.: Вид-во УАДУ, 2001. – 252 с.
16. Влада і суспільство: діалог через громадські ради [Текст]: монографія / Ю.Ж. Шайгородський, Т.С. Андрійчук, А.Я. Дідух та ін.; За заг. ред. Ю.Ж. Шайгородського. - К. : Паливода А.В., 2011. - 148 с.
17. Про стан розвитку громадського суспільства в Україні [Текст]: аналітична доповідь / А.В. Єрмолаєв, Д.М. Горелов, О.А. Корнієвський та ін. — К. : НІСД, 2012. — 48 с.
18. Арабаджиев Д. Вплив громадських організацій на сучасне українське політичне поле [Текст] / Д. Арабаджиев // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України. — 2013. — Вип. 6 (68). — С. 233-241.
19. Участь громадськості у законодавчому процесі: проблеми та шляхи підвищення ефективності [Текст] // Часопис Парламент. - 2008. - № 1. - С. 33-47.
20. Формування громадянського суспільства в Україні: стан, проблеми, перспективи: Зб. наук. праць УАДУ при Президентові України / Кол. авт.; За заг. ред. В.І.Лугового, В.М.Князева. - К.: Вид-во УАДУ, 2001. – 252 с.
21. Державна політика сприяння розвитку громадянського суспільства. Методичні рекомендації / А.О. Красносільська, М.В. Лациба, А.В. Волошина, В.О. Купрій, Н.М. Чермошенцева, О.Л. Ващук. - К.: Агентство «Україна», 2013. – 180 с.
22. Розвиток взаємодії держави і громадянського суспільства в контексті впровадження європейських принципів належного врядування [Текст] : збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (12 грудня 2012 р., м. Київ) / Упоряд.: В.М. Яблонський, О.А. Корнієвський, П.Ф. Вознюк. — К. : НІСД, 2013. — 504 с
23. Оцінка процесів інтеграції України в ЄС і НАТО: моделі діалогу органів влади з суб'єктами громадянського суспільства [Текст] : науково-інформаційний збірник. Вип.18 / За ред. В.П. Горбуліна. — К. : ДП "НВЦ "Євроатлантикформ", 2006. — 419 с.
24. Ярмаш О. Громадянське суспільство і злочинність [Текст] / О. Ярмаш // Право України. — 2014. — № 4. — С. 134-140.
25. Скрипнюк В. Громадянське суспільство і система державної влади в Україні: проблеми взаємодії у сучасних умовах [Текст] / В. Скрипнюк // Право України. — 2014. — № 4. — С. 81-90

1.2. Інформаційні ресурси:

Офіційні сайти державних органів:

- www.rada.gov.ua/laws - офіційний сайт Верховної Ради України
- <http://nsj.gov.ua/ua/about/regulations/> - сайт Національної школи України
- <https://www.kmu.gov.ua/ua/npasearch> - сайт Кабінету Міністрів України

<https://www.president.gov.ua/documents/all> - сайт офіційного представництва президента України

Електронні бібліотеки:

<http://www.nbuv.gov.ua> – Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського.